

10-10

ex. 6/8

5217/RC/91

7 augustus 1991

Land: IRAN  
Onderwerp: Iran in gematigder vaarwater  
Referenties: -  
Datum van waarneming: Juli 1991  
Bron: Diverse

Opmerkingen: ALLEEN VOOR NATIONAAL GEBRUIK  
Geen exploitatie zonder overleg

Bijlagen: -

Mede Verzonden aan:

AZ/SG	ex. 1/8
BuZa/AMAD/Drs. [REDACTED]	ex. 2/8
Hoofd BVD	ex. 3/8
Hoofd MID	ex. 4/8
Plv. Hoofd MID/KL	ex. 5/8
Plv. Hoofd MID/KLu	ex. 6/8
Plv. Hoofd MID/KM	ex. 7/8
Hoofd IDB	ex. 8/8

[REDACTED]

Iran was verstoord over de "Verklaring van Damascus" op 5 maart 1991 en waarbij de G.C.C. samen met Egypte en Syrië collectieve veiligheid rond de Golf wilde verzekeren onder uitsluiting van Iran. Iran is veeleer van mening dat Syrië en Egypte aan de Golf niets te zoeken hebben en dat het in eerste instantie aan de "omwonenden" zelf is de veiligheid te waarborgen. Eerst "in de tweede ronde" kunnen - naar Irans inzicht - de andere Arabische staten bij een regeling worden betrokken en in derde instantie de overige Islamitische Staten.

Eind april '91 verklaarde de Iraanse Minister van Buitenlandse Zaken, [REDACTED], dat zijn land onderhandelingen voert met de zes leden van de G.C.C. met het doel regionale strategische samenwerking tot stand te brengen. Na een bezoek aan Saoedi-Arabië zei [REDACTED] dat dat land en Iran hebben besloten tot nauwe strategische samenwerking om de veiligheid in het gebied te handhaven. Zijn Saoedische collega prins [REDACTED] zal hiertoe binnenkort Teheran bezoeken. Bijna synchroom met de gesprekken tussen Iran en de Golfstaten kwam de aankondiging van president [REDACTED], dat hij zijn 36.000 man sterke troepenmacht, die hij gelegerd hield ingevolge het Damascusaccord waarvan de inkt nauwelijks droog was, weer terug zou trekken. Kennelijk waren de onderlinge verhoudingen verzuurd, omdat men aan de Golf een permanente, massale Egyptische militaire en civiele presentie minder gewenst acht terwijl Egypte klaarblijkelijk teleurgesteld was in het "quid pro quo" van de zijde van de Golfstaten. Zodoende krijgt Iran de ruimte zijn rol als regionale macht op te bouwen. Dit blijft zo, zelfs nadat medio juni de Arabische landen van de anti-Iraakse coalitie nader zijn overeengekomen in Koeweit 26.000 man te stationeren, waarvan Egypte en Syrië elk 3000 zullen bijdragen. Niet iedereen in Iran gaat echter zover als de krant Jomhuri Islami die opriep tot ontbinding van de G.C.C., die het een Amerikaanse creatie noemde, en de vervanging ervan door een regionaal veiligheidspact, waarin Iran de eerste viool zou moeten spelen.

Worden de relaties met West-Europa genormaliseerd, dit geldt zeker niet voor die met de V.S.. Iran beschouwt de V.S. ook als de voornaamste verantwoordelijke ervoor, dat Israel "zijn gang kan gaan".

In elk geval kan men concluderen dat Iran, na de geideologiseerde en messianistische fase die zijn buitenlandse politiek gekenmerkt heeft in de jaren '79 tot '88 thans moeite doet een genormaliseerde plaats in te nemen in het internationale leven.

Dit houdt duidelijk verband met het verscheiden van [REDACTED] en het presidentschap van [REDACTED] en geldt niet alleen voor de verhoudingen met de Arabische wereld en het Westen. Ook de Sovjet-Unie wordt ontzien.

[REDACTED]

Zo stimuleert Iran niet het Islamitisch fundamentalisme in de Islamitische republieken in Sovjet Centraal-Azië; evenmin roert het in het Sovjet-Azerbeidzaanse potje, wellicht mede uit bezorgdheid voor de stabiliteit in het eigen Azerbeidzan. In 1990 sloten beide landen ook een contract ingevolge hetwelk Iran - na een onderbreking van tien jaar - voor miljarden dollars aardgas naar de Sovjet-Unie zou gaan exporteren. Iran betreft ook Mig-29 fulcrums en SU-24 fencer-vliegtuigen van de Sovjet-Unie.

In de relaties met Turkije is eveneens ontspanning ingetreden. Met Pakistan, een andere buur, wordt nauw samengewerkt op militair gebied.

M.b.t. de Palestijnse kwestie neemt Iran een volstrekt onverzoenlijk standpunt in. Iran is tegen een Midden-Oosten conferentie, verwijt de Arabieren - Syrië werd expliciet genoemd - een tegemoetkomende houding jegens Israel, en kwalificeert Israel als een "kankergezwel".

## II. Gematigder prevaleren in de binnenlandse politiek

De huidige religieuze leider van Iran en voormalig president [REDACTED] die van het begin af aan met de Islamitische revolutie verbonden was, volgt een politieke middenkoers.

In het huidige kabinet dat, functioneert o.l.v. president [REDACTED], moeten van de ca. 22 ministers er 10 tot het radicale kamp gerekend worden. Slechts enige fanatici zoals de voormalige Minister van Binnenlandse Zaken, [REDACTED], werden terzijde geschoven. De interne spanningen in het kabinet schijnen niet groot te zijn en [REDACTED] slaagt aardig in het totstand brengen van consensus-politiek. Men moet constateren, dat dit relatief pragmatische regime een aantal successen tegen het radicale kamp geboekt heeft:

- het nieuwe vijf jaren plan dat in januari 1990 werd aangenomen betekent een duidelijke liberalisering t.o.v. de Islamitisch-revolutionaire en autarkische koers;
- in maart 1991 werden de revolutionaire comités samengevoegd met de politie en dus onder het gezag van het Ministerie van Binnenlandse Zaken geplaatst. Hiermede werd de macht van de revolutionaire ijverars sterk ingeperkt;
- tijdens de Golfcrisis- en oorlog kon men zich met succes teweerstellen tegen de anti-Amerikaanse en zelfs pro-Iraakse eisen van de radicalen. Daar in het parlement (Majilis -e- shura - e - Islami), de radicalen een relatief sterke positie innemen, zijn er geruchten over vervroegde parlamentsverkiezingen begin 1992, in afwijking van de geldende legislatuurperiode.

- 
- in januari dreigden 140 - van de 270 - afgevaardigden een pro-Iraakse resolutie in te dienen en in maart van dit jaar wist [REDACTED] de eis van de radicalen tot massieve ondersteuning van de Shi'iten in Irak te voorkomen;
  - volgens zekere berichten daterend van medio mei zou de beruchte revolutionaire rechter [REDACTED] mogelijk gearresteerd worden op basis van een groot aantal misdrijven.
  - sedert de verkiezing van [REDACTED] tot president in juli 1989 hebben vele radicalen in het overheidsapparaat: ministers, districtsgouverneurs, functionarissen van de staatsveiligheid, hun positie verloren;
  - tijdens de onderdrukking van de Shi'itische opstand door [REDACTED] heerste er in het radicale kamp in Iran een opvallend stilzwijgen.
- Het is echter niet zo, dat de fundamentalistische radicalen zich al gewonnen geven. Zo becritiseren zij het streven van de regering om naar het buitenland uitgeweken Iraniers, speciaal zakenlieden en doktoren, tot terugkeer te bewegen. Ook de acceptatie van hulp van het Westen ten bate van de Koerdische vluchtelingen geeft hen aanleiding tot scheldkannonaden. Tegenover de critische, zelfs rabiante geluiden van Rafsanjani's tegenstanders is er echter een wassende stroom sympathiebetuigingen aan het adres van de regering. Zeer recentelijk toonden rellen in Teheran aan dat in elk geval onder het stedelijk "Lumpenproletariat" spanningen heersen over de moeilijke levensomstandigheden. Niet valt uit te sluiten, dat de Shi'itische radicalen zullen trachten deze te manipuleren, zodat de ruimte voor de regering om te korten op subsidies, geringer wordt.

### III. Conclusie

Er kan geconstateerd worden dat de Iraanse buitenlandse politiek een duidelijke reflectie is van het binnenlands politieke klimaat. Evenals de Franse revolutie via de fase van "la grande terreur" en revolutionaire oorlogen belandde in het rustiger vaarwater van de "Thermidorische reactie", zo lijkt ook de Iraanse revolutie zijn scherpste fase achter zich gelaten te hebben. Wel is er sprake van het uitgieten van fiolen van toorn door de radicalen over Rafsanjani maar hier geldt vermoedelijk: de honden blaffen, maar de karavaan trekt verder. Deze opstandige geluiden zullen wel sterker worden tegen de vervroegde parlementsverkiezingen begin '92. Reeds vóór de Golfoorlog had president [REDACTED] de buitenlandse politiek in rustiger vaarwater gestuurd, speciaal omdat hij het Westen nodig had om de slechte economische situatie te verhelpen.



Deze economische situatie heeft immers zwaar geleden onder de acht jaren geduurd hebbende oorlog met Irak.

De toestand werd nog verergerd door de bevolkingsexplosie, de verpaupering van het stedelijk proletariaat, een vluchtelingenprobleem en massale werkloosheid. Zodoende lijkt de verwachting gewettigd dat de trend in de Iraanse buitenlandse politiek zich zal doorzetten van verbetering van de relaties met de nabuurstaten en met het Westen.

